

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1977
FORFATTER:	Charles W. Jensen
TITEL:	Vejviseren
KORT RESUME:	En såre nyttig Kolding-håndbog gennem 100 år

VEJVISEREN - en såre nyttig Kolding-håndbog gennem 100 år

af Charles W. Jensen

Det er en lang og broget, men ikke kedelig historie om en publikation, som mange bruger i det daglige og på længere sigt er værdifuld for byhistorisk interesserende (og dem bliver der flere og flere af), idet man fra første færd har haft byrådet og andre offentlige institutioner med.

Fra 1902 kom der et særligt gaderegister, så man her kunne følge med i udviklingen af nye kvarterer og gadernes navneændringer. Fra 1920 til 1943 blev anført skattens størrelse for hver enkelt skatteyder. Allerede i 1895, 1897 og 1903 var der dog en klassifikation af skatteyderne. Fra 1939 er der adresser på byens foreninger og fra 1942 ejendoms- og grundskyld.

Annoncer, som jo er vældig vigtige for økonomien, har været med hele tiden — med

undtagelse af årene 1932—43, da Kolding Kommune forestod udgivelsen. Den var lidt tør, men havde bl. a. den fordel, at den havde et bykort med (en enkelt gang endda i farver).

Den vældige udvikling i indbyggertallet fik naturligvis vejviseren til at svulme, navnlig indlemmelserne i 1930 (+ 5300 indbyggere) og 1970 (+ 15.400 indbyggere) gav mange sider nye navne og adresser.

Arealmæssigt betød indlemmelserne stigninger fra henholdsvis 794 til 1577 ha og fra 1577 til 23.856 ha — heraf 2924 ha i byzone.

Fra 1942 har der været en jævn stigning i sidetallet fra 281 til nu 727.

Tilbage til oprindelsen i 1877, hvor der var ca. 6500 indbyggere i Kolding kommune — men kun

godt 1100 i vejviseren (gifte kvinder er jo heller ikke i dag anført i navne- eller gaderegistre).

Vejviseren 1877 var i lille format 100×165 mm. Den hed Vejviseren for Kolding By og Omegn og var udgivet af P. P. Lund, I. P. Løye og H. F. Rasmussen. Trykt på Kolding Folkeblads Bogtrykkeri ved D. Thuge (faktor). Den bestod af 136 sider vejviser og 160 sider annoncer og bærer tydeligt præg af at være fremstillet af fagfolk — 3 typografer og 1 faktor — med spændende annonceopsætninger og et væld af oplysninger af såvel økonomisk som kulturel art, som ikke siden er overgået!

På daværende tidspunkt spillede landbruget stadig en stor

Forsider til vejviserne fra 1887, 1902 og 1976/77, hvoraf især 1887-udgaven er smukt trykt.

<p>M. C. Osterwaldt, Trælasthandel. Lager af Cement, Tagpap, Rorvæv etc.</p> <p>C. F. Müllers Eftlg. (etabl. 1830) Kolding. KOLONIAL- & PRODUKTHANDEL, Trælasthger, Vinhandel. Indkjøb af Landmandsprodukter.</p> <p>Kolding Vejviser 1887.</p> <p>P. J. LORENTZENS EFTF., HATTEFABRIKANT, ØSTERGADE, LIGE FOR SVENSKS HOTEL.</p> <p>J. O. Brandorff, Lager af Bygningsmaterialier, Cement, Tagpap, Asphalt, Creasotolie, glass, Rør og Krybber, Mursten, Tagsten etc. P. cellulose-Rakkelovne, Bødder, „Lindolium“, Glasmaterialer, Terracotta, Tegl- og Zink-Bygningsornamenter.</p>	<p>Elektrisk Skotøjsfabrik. Jærnanegade. Kolding. Største og enestaaende i Danmark udenfor København.</p> <p>Kolding Vejviser *****1902.*****</p> <p>Leverer kun prima og fine Varer, som er færdigfærdiget af bedste Materiale.</p> <p>Enhver Kunde vil blive overbevist om, at det er det billigste at købe direkte fra min Fabriks Udsalg i</p> <p>* Jærnanegade 8, Kolding. *</p> <p>Reparationer udføres i Løbet af 20 Minutter; fra 6 Morgen til 6 Aften.</p> <p>Carl Nielsen.</p>	<p>BOGER MUNK HILLINGSGADE 3 MUNK PAPIR</p> <p>AKTIVBANKEN </p> <p>KOLDING VEJVISER 1976-77</p> <p>Er med Liøberga TURISTBILER 9.30-16.30 - 0-16 og 13.00-16.00 Telf. 52 02 02 52 02 00</p> <p>VagnJærnbuen til VOLVO biler Vejvej 114 • Tlf. 527733 Vejvej 117, 38 34 44, Ørstedsgade 07, 32 02 19</p> <p>LYS KRAFT VARME P. W. CHRISTIANSEN % SØNDERGADE 24 - KOLDING TELEFON 524388</p> <p>Gulder det køb og salg af fast ejendom i kontakt</p> <p>jørgensen & ølgaard ejendomsfirma telf. 05 62 50 90</p> <p>økseltov 6ⁿ 8000 kolding</p> <p>SPAREKASSEN SYDJYLLAND ØSTERGADE 19 - KOLDING - TLF. (03) 52 44 88</p>
--	--	--

rolle i byens liv, så der var anført specifikation af heste, hornkvæg, får, svin og bier og af de besæede arealer med hvede, byg, rug, havre, ærter, blandsæd, kartofler, gulerødder og andre rodfrugter.

Også skibsfarten var betydelig. Der var en liste over skibe hjemmehørende i Kolding Tolddistrikt, så told- og skibsafgifter var væsentlig større end byens indtægter, som i 1875 var ca. 110.00 kr., men pengenes værdi er ikke let at vurdere. En 3. kl. jernbanebillet kostede til København kr. 6,70 og til Hamborg kr. 10,67.

Oplandet var der også gode og fyldige oplysninger om.

Af de averterende eksisterer stadig efter 100 års forløb (nuværende navne anført i parentes): B. Aagaard, A. D. Burcharth (Burcharths Farve- og Lakfabrik), Folkebanken, Landmandsbanken, Friis & Juhl (Chr. Friis' Eftf.), Johs. T. Grau (Harald O. Grau), Højskolebladet, Folkebladet, Kolding Avis, L. P. Jakobsen (Brdr. Volkerts Fabriker A/S), Carl Jensen (Carl Jensen & Søn), A. L. Johansen (A. L. Johansen & Søn), N. Lauridsen (C. A. Meelsen, Låsbygade, og Peter Lauridsen, Jernbanegade), H. M. Løding (Munks Boghandel), C. F. Müllers Eftf. (Sydjysk Trælasthandel), Wilh. Steinfath (Robert Steinfath), J. L. Wisbech (Barkholts Boghandel samt P. Blicher).

Bortset fra de første årgange har der ikke været ret mange redaktører og udgivere i denne lange årrække. En overgang var der et par københavnere med inde i billedet, nemlig V. Mølck og Th. Hansen, men vejviserne blev stadig trykt i Kolding f. eks. i Haandværkerbladets Trykkeri og i Koldingpostens Trykkeri. De første årgange i 1900-tallet var præget af politiet, nemlig folk som politibetjentene P.

Spilten, Fr., Nærsthusvej, Søndergade 342.
Løbing, S. M., Bogbinder, Gølligtorvegade 311.
Lønborg, Jernbanestiftet, Vestergade 257.
Løye, J. P., Typograf, Adelgade 227.

Maad, S., Stortenslejer, S. Røstergade 462.
Madsen, Enkeltue, Gølligtorvegade 313.
— H. Værtsby, S. Røstergade 417.
— B. Røstlager, S. Røstergade 436.
— C. Manufakturhandler, Vestergade 360.
— J. Kommissioner, Angeliniev 157.
— J. Tømrer, Laasbygade 142.
— J. Smeder, Kolding Nørremark.
— J. P. Møllebygger, bag Slotsøen.
— J. R. Gøseværksarbejder, Hønen 443.
— J. A. Tobakspinder, Allergade 152.
— N. Smedejøvn, Allergade 153.
— N. Smeder, Adelgade 224.
— N. Vognmand, S. Røstergade 463.
— P. Tømrer, Kolding 183.
— P. Vognmand, Kolding Nørremark.
— S. Røstlager, S. Røstergade 436.
— Th. Møllebruger, Kolding Nørremark.

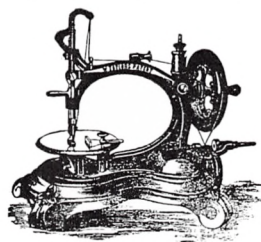
Mains, J. M., Herredspædagog, Hønen 331.
Mardor, C. Oberst, Søndergade 337.
Marcus, L., Bøndermagt, V. af Væltorset og Adelg.
Marshall, C., Landinspektør, Kathrinegade 157.
Martens, J. H., Gøstegiver, S. Røstergade 437.
Matthiesen, A., Kreaturhandler, Laasbygade 126.
Matthiesen, Th., Hævedehandler, Søndergade 516.
Mau, J., Partikulær, Kathrinegade 156.
Maganti, Væjrer af Slotsplæns Fabrikker, Jernbanestiftet.

Meffe, S., Tømrer, Laasbygade 113.
Meyer, L., Manufakturhandler, Søndergade 344.
M. M., Grovsjeter, S. Røstergade 457.
Mint, Smeder, S. Søndergade 501.
— Chr. P., Smed, Søndergade 520.

Pianoforter. TAPETER.

Lager af:

Symaskiner.

Stort Udvalg i Symaskiner til Skomager-, Skrædder- og Familiebrug anbefales billigst og under fleraarig Garanti hos

J. S. Larsen.

Fire eksempler på tryk og indhold i den gamle vejviser (1877).

Grønn, C. L. Rasmussen, N. Fitting, P. Petersen, politiassistent A. L. E. Reeh og byfogedfuldmægtig J. Galschiøtt. Trykkested Lumbye og Blicher.

Med skatteinspektør Herlev Herlevsen var man fra 1920 til 1931 inde i en regelmæssig periode (en enkelt gang i samarbejde med assistent på skattekontoret Anton Nielsen). H. H. indførte oplysninger om beregning af skatter samt i gaderegistret skatten for hver enkelt. Størrelsen var små 200 sider og trykt på Fr. Lumbyes Bogtrykkeri.

Fra 1932 til 1943 var det Kolding Kommune, der stod for ud-

givelsen. Stadig trykt hos Fr. Lumbye.

I 1942–1943 var der en overlapning med en privat udgave ved henholdsvis Egon Knudsen og H. J. Jensen, der også udgav 1944 og 1946 (ingen i 1945). Disse årgange var trykt på Konrad Jørgensens Bogtrykkeri.

I 1949 kom den kendte teaterforlægger Axel Andersen til med den nu kendte udgave og fortsatte til 1954. Trykkested Konrad Jørgensen. Fra 1955/56 (11. udgave) og frem til i dag 1976/77 (31. udgave) står Konrad Jørgensens Bogtrykkeri både for redaktion og trykning.

Alle udgivere har naturligvis

Damp-Farveri og Stempværk.
Udvalgte mønstre til Stempning og Farvning og leveres lige saa smukt som Røde. Udvalgte farvede smukt i alle størrelser samt efter enhver Ønske. NB. De som faa fundet et tillige farvet, gives 8 Ore i Rabat pr. Øb.

319. København. 319.
Søding Støbeværk.
R. N. Søbejler.

Alle de tilhørende Stempværk, Østfild, Farvning og Stempning, samt alle de tilhørende Støbeværk, leveres efter Ønske i alle størrelser og i alle farver samt i smukt og billigt. Støbeværk leveres med alle de tilhørende Støbeværk og Støbeværk.

Alle de tilhørende Stempværk, Østfild, Farvning og Stempning, samt alle de tilhørende Støbeværk, leveres efter Ønske i alle størrelser og i alle farver samt i smukt og billigt. Støbeværk leveres med alle de tilhørende Støbeværk og Støbeværk.

Stemmed Monets Værdi i dansk Mønt.

Nordamerika: 5 Dollars	18 Kr. 40 Øre
1 Dollar	3 — 65 —
Brasilien: 1 Milreis (1000 Reis)	1 — 94 —
Frankrig: 20 Francs	14 — 40 —
1 Franc	— 68 —
England: 1 P. Sterl.	18 — 86 —
1 Schilling	— 7 —
1 Pence	— 7 —
Rusland: 1/2 Imperial	14 — 62 —
1 Rubel (100 Kopek)	2 — 83 —
Østtiet: 1 Dinar (40 Paras)	— 15 —
Spanien: 1 Dublon (100 Realer)	18 — —
1 Pesos (20 Realer)	3 — 60 —
1 Real (100 Centimer)	— 18 —
Portugal: 1 Milreis (1000 Reis)	3 — 92 —
5 Botoes (500 Reis)	1 — 77 —
Italien: 1 Lire (100 Centimes)	— 68 —
Grækenland: 1 Drachme (100 Lepta)	1 — 63 —
Holland: 1 Gylben	1 — 47 —
10 Gylben	14 — 31 —
Belgien: 1 Francs (100 Cents)	1 — 68 —
Østtiet: 1 Gylben	1 — 47 —
Tyrkland: 100 Reichsmark	88 — 88 —
1 Reichsmark (100 Pi.)	— 88 —

haft et nært samarbejde med Kolding Kommune, som stiller de nødvendige oplysninger til rådighed, og det er efterhånden et ikke ringe arbejde med det stærkt stigende antal indbyggere — i dag ca. 55.000 med ca. 38.500 skatteydere, hvoraf ca. 8000 gifte kvinder.

Skal vi se lidt på vejvisernes historie iøvrigt, kan det nævnes, at der var en slags forgænger i 1860, da den koldingfødte sognepræst Jens Jørgen Fyhn udsendte et lille tillæg til sin i 1848 udgivne bog om Kjøbstaden Kolding og i dette tillæg bl. a. omtalte en taxation fra 2/10—14/11 1849 over bygninger, marker, enge og haver i Kolding Købstad med angivelse af indehaver og adresse med matrikelnummer. Vurderingen lå i alt på 14.525 Rigsdaler. Nogle af de største beløb var Borchs Gård fra torvet til Helligkorsgade med 227 Rdl., C. F. Müller, Søndergade (nu

J. P. Jensen) med 562 Rdl. og Ribe Stifts Sygehus med 768 Rdl. (Hospitalsgade nord for Sankt Jørgens Hospital, nu sammenbygget). Byens porte stod endnu og var vurderet til i alt 100 Rdl.

Den første danske vejviser blev udgivet af Kraks forgænger agent (tidligere købmandskarl) Hans Holck (1726—1783), som allerede i 1759 udgav en lille ugentlig adresseavis med 30 abonnenter. I 1765 udsendte han Kjøbenhavns Handels Speil trykt på Sorø ridderlige Akademis Bogtrykkeri. Den 17/10 1770 udkom den første egentlige vejviser: »Kjøbenhavns Politiske Veyviser« på 198 sider i 12° format (1/12 af folio) med mange andre oplysninger end »Veyviisn. til adsk. Boepæle«, men det var denne, der dannede den faste stamme i vejviserens udvikling. Vejviserens lille format gjorde, at den blev averteret som »beqvem at bære i Lommen«.

I London udsendte Samuel Lee i 1677 »A collection of the names of merchants living in and about the City of London« 128 sider med ca. 1750 navne og adresser, men den holdt ikke længe. Derimod udkom Kents Directory 1738—1827.

I Paris udkom i 1691 en vejviser, der imidlertid blev forbudt som et indgreb i privatlivets fred, men fra 1796 var den parisiske vejviser en kendsgerning.

Omkring 1770 opstod der vejvisere i en række større byer i Europa. I dag har man ud over vejvisere for de enkelte byer store nationale og internationale registre med minutiøse opdelinger af fagområder inden for industri og handel (f. eks. Kompas og Exportkalendere), så der er sket en stor udvikling fra de første spæde forsøg for 200 år siden.

SPECIALFORRETNING i MERE END 100 ÅR

Grundlagt 1870

DROGER
KEMIKALIER
MEDICINALVARER
TOILETARTIKLER
SYGE- OG BARNEPLEJE-
ARTIKLER

KØB DANSK
KØB

matas

PARFUMERI
PLANTEBESKYTTELSE
INSEKTBEKÆMPELSE
ESSENER
ALT TIL ØL- OG
VINFREMSTILLING

CAND. PHARM.

B. Aagaards materialhandel

TORVEGADE 5

INDEHAVER: BENT ULDALL STEINFATH

TLF. 05-526900